

Dec. 2004/76

*Det gamla fähuset vid Vreten som blev sjöbod nere vid Malma-
fladen och som sedan brändes ner av okynne på 1960-talet.
Foto Martin Andreasson 1954.*

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER.

Roland Johansson	Tavastbodav. 26	Ordf.	571 43230
Lars Hedren	Grenvägen 1	v.ordf.	571 40628
Olle Ohlsson	Måsv. 27	kassör	571 40033
Britt-Marie Ohlsson	-"-	sekr.	571 40033
Monica Ohlsson	Lärkstigen 10	ledam.	571 40567
Annika Lillienwall		suppl.	571 40521
Olle Nyholm		suppl.	571 40864
Britt-Marie Johansson		suppl.	571 43230
Britt Nyholm		suppl.	571 40864
Ingrid Hellefors		suppl.	571 41204
Hans Lindström		revisor	571 40552
Rolf Rådberg		-"-	571 40761
Evert Wikholm		suppl.	
Edgar Pettersson		valber.	571 41274
Totten Lillienwall		-"	571 40521

*****

**Medlemsavgift för vuxna 150:-/år
barn och ungdom under 15 år 10:-**

Postgiro 98 57 43 - 4

*****

Författarna är själva ansvariga för sina artiklar.
Plocka gärna material i tidningen, men var snäll ange källan.

*****

Ansvariga för muséet är Olle och Britt-Marie Ohlsson
Ansvarig för lokalbokning och "loppis" är Monica Ohlsson
Redaktör för tidningen är Britt-Marie Ohlsson.

Telefon till Strömma Hembygdsgård är 571 41350.

Ordföranden har ordet

Hej och välkomna till den andra skriften i år, som vi beslutat ge ut då flera medlemmar önskar lite information om vad som händer på vår hembygdsgård.

Vi är glada för att vi haft så många besökare på våra aktiviteter under året, men vi vill ha ännu flera.

Vi har som tidigare år haft "Strömmadagen" i midsommartid, "Hembygdsgårdens dag" i augusti och en sammankomst på hösten med ärtsoppa och punch.

Nu ser vi fram mot julmarknaden i december.

Tack Britt-Marie för att Du ger oss ännu en tidning i år.

**Vi vill också önska våra medlemmar en riktigt
God Jul och ett Gott Nytt År !**

Roland Johansson

Första Wimbledon-titeln till Strömma.....

En sak är vi duktiga på här i Sverige: Om någon vinner ett OS-guld eller en WM-titel går vi gärna tillbaka i tiden och letar. Har då vinnaren exempelvis en farfars farfar som utvandrade från Sverige i början av 1800-talet, ja då är det nästan ett "svenskt" OS-guld !

Så, det gäller nu att leva upp till det ryktet !

För drygt ett år sedan flyttade en familj in till Strömma. En av döttrarna är gift med, ingen mindre än, vår store tennisstjärna Jonas Björkman - som då och då kommer på besök till Strömma.

Jonas Björkman vann årets Wimbledon i dubbel tillsammans med australiern Todd Woodbridge. Detta var Björkman och Woodbridges tredje raka Wimbledon-titel.

Bäst – Igen. Jonas Björkman (t v) och australiern Todd Woodbridge höjer pokalerna sedan de vunnit dubbelturneringen i Wimbledon för tredje året i rad.

Det var i år som vanligt i Wimbledon - det regnade.

Men det hindrade inte Björkman och Woodbridge att i finalen besegra österrikaren Nenad och serben Zimonjic med 3-1 i set. Det här var Björkmans sjunde Grand Slam-seger i dubbel och han är

därmed bara en efter Anders Järryd.

Men Björkman kan tangera det rekordet redan då det snart är dags för US Open. Han och Woodbridge är titelförsvareare även på Flushing Meadows i New York.

Så nu kan vi framåt i tiden hoppas på ytterligare tunga titlar till Strömma.....

Kåa Wennberg

*****

För säkerhets skull

Städerskan på Grönköpings stadshotell Anna Lovisa Carlsson kom en dag till stadens advokat och bad om hans biträde vid ett faderskapsmål, vari hon skulle uppträda som käreande.

- Vem är det som ska stämmas ? frågade advokaten.

- Ja, svarade Anna Lovisa, det är väl bäst att stämma Sveriges Handelsresandeförening.

Hämtat ur "Nöje och Tidsfördriv" från 1922.

BM

Man tackar Gud för räddningen och lyckas med svårighet tvinga sig till nattlogi i en bondgård.

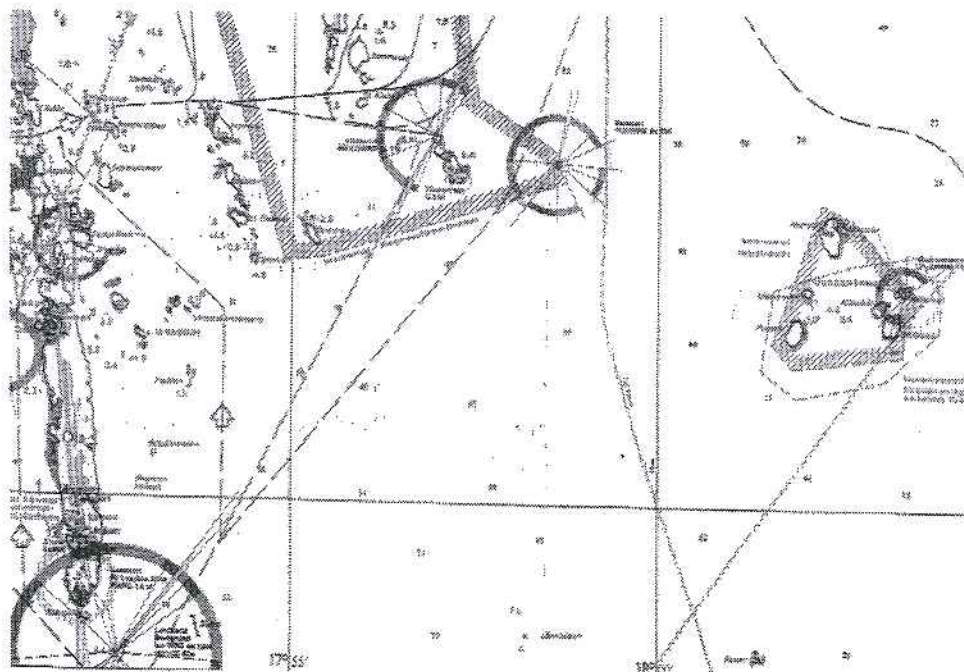
Dessa personer från skeppsbåten plus de fem i masten är de enda, som överlever skeppsbrottet.

Något år senare lyckas von Treilebe (samme man som lyckats få upp de flesta av Vasas kanoner) bärga bl.a. kanoner, ankare och pengar från Resande Man i "stora havet".

Med säkerhet finns det mycket kvar därute av stort intresse ur historisk, etnologisk skeppsteknisk och även journalistisk synvinkel.

Skeppet har efterforskats ända från 1920-talet.

BMO.

Landsort

Gunnarstenarna

Södra Vreten

Södra Vreten ligger på södra Värmdö, högt på en grusås mellan Malmafladen i nordväst och Skenoraströmmen i söder, med en vacker utsikt över fladen, där de mest fantastiska solnedgångar speglar sig.

Enligt Axel Quists bok om Värmdö skeppslag fanns Södra Vreten 1713. Jag har heller inte hittat några andra uppgifter.

I en ägomätning 1719 (karta) vid försäljningen av Malma, framgår att torpet ej brändes av ryssarna, när de härjade i skärgården.

Med stor sannolikhet var torpet en enkelstuga i liggande timmer med tillhörande fähus, uthus och jordkällare.

Omkring 1790 byggdes huset på till en parstuga. Detta syns tydligt på vinden där den norra delen avslutas med svale med utskjutande stockar upptill. Efter 1790 bor dessutom dubbelt så mycket folk i huset.

De hus som idag finns kvar är parstugan, visthusboden och jordkällaren. Fähuset flyttades omkring 1920 ner till Malmafladen och användes som sjöbod. Det brändes ner av okynne i början på 60-talet. Det var en stor sorg för oss, eftersom det var ett vackert grånat timmerhus med vasstak, som var omlagt av min farfar på 20-talet, idag ett förmodligen utdött hantverk.

1918-20 togs ryggåstaket bort och ersattes med takstolar och ytter- och innertak. Innertaket av pärlspont och yttertaket med takstolar och tegel ytterst. Denna ombyggnad gjorde att takhöjden inomhus endast blev 2 meter och några centimeter.

De gamla takplankorna till innertaket hittade vi på vinden i början av 80-talet. De var nästan en halv meter breda, vitlimmade och delvis sotiga, maten lagades ju över öppen eld. En av plankorna är idag

hyllor över köksfönstren, där en del gamla köksgrejor pryder sin plats. Förmodligen sattes det in vedspis i köket vid denna reparation.

1931 köpte min far, Ernfrid Wennerström, fastigheten. Han hade stor känsla för Södra Vreten, där han som liten hälsade på sin mormor.

Min faster Olga, äldre syster till min far, berättade gärna om gamla tider, när de hälsade på mormor i Vreten, och där min pappa efter diverse hyss fick sitta i skamvrån i jordkällarsvalen.

Södra Vreten

Jag har växt upp här på Vreten och gått i skolan, samma som min farmor gick i, Fågelbro skola, som idag skattar åt förgängelsen.

1986 flyttade jag tillbaka till mitt barndomshem och byggde till en vinkel på parstugan efter tillstånd av Läns musei byrå. Den gamla stugan är fortfarande orörd men uppfräschad. Den har ju varit bebodd och ändrats efter tidens växlingar och betraktades inte som kulturskyddad just för att den levt med tidernas växlingar.

Jag har forskat i kyrkböckerna om Södra Vreten, men kyrkböckerna är mycket sporadiska i början av 1700-talet. Jag har dock kommit fram till följande:

Enligt husförhörslängd A1:2 1740-51 bodde på Södra Vreten torparen Pähr Andersson, 67 år med hustrun Maria 57 år, sonen Nils Pährsson 30 år med hustru Maria.

1751 kommer Anders Jansson, 29 år, och hustrun Maja och barn från Långvik på Ingarö, där brodern Erik Jansson bor på fädernegården. Pär Andersson och hans hustru är inhyses.

1777 är Anders Janssons son Anders Andersson, f 1751, torpare. Han flyttar till Stora Barnvik 1779.

Ny torpare är Göran Persson, f 1750, som kommer från Uppgården med sin familj, de flyttar till Brunnsnäs 1787.

1787-89 bor skräddaren Anders Stenberg på Södra Vreten i två år, flyttar sedan till Skepparviken.

1789-90 arrenderar Johan Backman torpet. Han kommer från Tensta och flyttar till Vilhelmslund 1790.

Året är 1790 och min släkt kommer till Södra Vreten för att stanna.

Först kommer Jöns Lundberg, född i Grödinge 1744 den 5/11. Hans far Johan Lundberg var dräng vid Malmsjö herrgård i Grödinge. Hustrun var Cajsa (Catharina) Jansdotter, piga vid Bremora i Huddinge.

Jöns far, Johan Lundberg, flyttade till Värmdö och var först fiskare på Brevik 1745-50. 1752 flyttar familjen till Säby på Ingarö. Johan är fiskare på Säby. 1764 dör fiskaren Lundberg. Hustrun, änkan Catharina är deja på Säby gård och kallar sig Hjerpe i efternamn.

Hon har tre barn, Jöns 13 år, Johan 8 år och Greta 9 år.

Catharina gifter om sig med den nye fiskaren på Säby, bondsonen från Skälmara, Erik Hansson. Han är nio år yngre än Catharina.

De får tre barn, Carl f 1762 26/3, Greta 1765 och Hans 1768.

Catharina dör 1780 och Erik gifter om sig och flyttar till Hesselmara.

Sonen Carl Ersson gifter sig med pigan i Hässelmara Maja-Stina Jönsdotter, född 1764. De gifter sig 1/4 1793. De bor i Hesselmara torp. Maja-Stina har en dotter från ett tidigare äktenskap, Cajsa-Stina född 1786.

Eric Hanssons styvson. Jöns Lundberg, flyttar 1792 till Södra Vreten från Lillström. Han är änklings och har två barn, Eric Gustav f 1780 och Maria Sophia f 1782. Jöns har en fosterson, Jan Eric Myrman. Han är son till klockaren och läraren Myrman på Värmdö som är gift med Jöns syster Greta. Båda hastigt avlidna.

Jöns gifter om sig, troligen 1795 med sin piga Maria Hansdotter, lotsdotter från Runmarö. De får dottern Emerentia 1796. Familjen flyttar till Tyresö 1797. Halvbrodern Carl Ersson flyttar då in på Södra Vreten med hustrun Maja-Stina och barnen Eric Gustaf f 1793 6/9, Carl Fredric f 1797, dottern Anna Christina f 1799 och tvillingarna Sophia Ulrica och Maja Lotta födda 1802.

Samma år, 1797, ödeläggs Västergården av en brand och folket inhyses på Södra Vreten. Västergården ligger väster om Malmafladen ca 20 minuters rodd från Vreten. Det är torparen Eric Andersson och dennes hustru Maja Stina Ersdotter och deras dotter Anna Lovisa född 1800 den 3 september.

Carl Ersson och Maja Stina får ytterligare en son Jan Peter 1807. De har även en fosterson, Lars Fredrik, f 1808.

De har också en dräng Stephansson f 1784 och pigan Hedda.

Inhysta är också Jan Andersson f 1753 och hustrun M. Lovisa Lundborg från Tavastboda. De flyttar till Betsede 1809.

Sonen Eric Gustaf går till sjöss 1812. Han kommer tillbaka men ger sig ut på sjön igen 1818. Efter detta återkommer han inte och hans vidare öde är okänt.

Carl Erssons barn tar alla i vuxen ålder namnet Wahlström.

Carl dör i maj 1835 och Maja Stina dör 1830, 66 år gammal. Deras dotter Sophia Ulrica f 1802 gifter sig 1828 med Alexander Lindbom f 1795 i Boo. Alexanders far är torparen Hans Lindbom som flyttade från Nysved 1806 till Rådalen. Modern var Maria Johansdotter f 1762.

Alexander Lindbom blir ny torpare på Södra Vreten.

Alexander och Sophia får följande barn:

Eric Gustaf f 1829

Carl Wilhelm f 1832

Anders Peter f 1834

Mathilda Sophia f 1836

Anna Charlotta f 1839 + 1839

Frans Oscar f 1840 + 1840

Johan Fredric f 1842 + 1842

Christina Ulrica f 1845 + 1845

Mellan åren 1843 - 53 kallas Södra Vreten för Malmtorp enl Jordeboken.

Alexander Lindbom dör 1863 den 7/6 och hans hustru Sophia Ulrica 1867 den 24/4.

Deras son Eric Gustaf, f 1829, är sedan 1860 gift med Helena Wilhelmina Palmgren, f 1836, soldatdotter från Frötuna i Roslagen.

I ett första gifte har Eric Gustaf dottern Amanda Sophia f 1856 den

Eric Gustaf och Helena Wilhelmina får barnen Selma Lovisa f 5/2 1863, Eric Oscar f 1867 5/12, Carl Alexander f 1859 25/11.

Selma Lovisa är min farmor. Hon blir faderlös vid sju års ålder när hennes far Eric Gustaf Lindbom fryser ihjäl under en färd med häst och släde till Stockholm strax före jul 1870.

Johan Gustaf och Helena Vilhelmina bor kvar på Vreten. Hon dör den 15 september 1911. Johan Gustaf bor kvar till sin död den 22 oktober 1918.

Efter Johan Gustafs död stod Vreten öde några år. Det gjordes då en renovering där ryggåstaket togs bort och ersattes av ett vanligt sadeltak med tegel och ett innertak av pärlspont.

Selma Lovisa Wennerström

I början av 1920-talet flyttade min farmor och farfar, Selma och Victor Wennerström tillbaka till Vreten.

1925 öppnades telefonväxel där och som Selma förestod fram till 1931 då min far Ernfrid Wennerström köpte Södra Vreten och min familj flyttade in.

Selma och Victor flyttade till ett nybyggt hus på samma tomt. Det huset brann tyvärr ned 1973. I stället för det traditionella skärgårdshuset med glasveranda byggdes en Västkuststuga, som ju inte riktigt smälter in i miljön.

Victor Wennerström var född i Weckholm den 9 januari 1863. Han dog i oktober 1934 under en fisketur i Skenoraströmmen. Båten hittades drivande utanför Rådalsholmen av pojkar i Lindgren i Malmstugan.

Selma o Victor Wennerström med dottern Ragnhild sommaren 1922.

Jag är glad över att jag har bott här sedan jag var liten och fått höra min farmor berätta om hur det var förr.

*

Hon fick gå ut på Långstrand och mjölka korna som gick där långt in på höstarna och hon frös om fötterna när hon barfota sprang iväg tidigt på morgonen när frosten låg vit och vattenpölarne frusit till is. När hon frös som värst om tårna satte hon sig ner och kissade på fötterna för att få litet

värme. Det låter som tusen år mellan dagens barn och hennes uppväxt.

Hon gick i skolan i Fågelbro, samma som min pappa gått i och jag själv och min bror. Min farmor var en mycket god berättare och man satt som ett tänd ljus och lyssnade. Hon hade som gammal en trogen besökare som var sommarboende på Långstrand, som ville att hon skulle berätta om gamla tider. Hon trodde en del på skrock. Man fick till exempel inte kasta ut varmt vatten på backen. Frågade man varför fick man alltid svaret: Man kan aldrig veta! De små under jorden nämndes aldrig.

Hon var intresserad av medicinalväxter och gjorde egna linement och mediciner.

Jag kommer ihåg hur roligt det var när hon gjorde sitt linement.

Det skulle vara ett nyvärpt ägg, som med skal och allt lades ner i en glasburk som var så smal och liten att ägget precis fick plats. Sedan slog hon på en vätska som fyllde burken helt. Locket sattes på. Sedan var det bara att vänta.

Vätskan är för mig ett mysterium, men jag tror att det var ättikspirit och terpentin. Kanske något mer. Sedan låg ägget där i mitt barnminne i en oändligt lång tid. Så småningom hade ägget svällt så att det tog upp i princip hela burken. Då skulle burken skakas i oändlighet och när locket till slut öppnades var det en ganska tjock vit trögflytande emulsion som av doften att döma påminde om våra dagars Vick.

Detta linement användes till ömma muskler, ont i ryggen, på bröstet vid hosta mm mm.

*Ernfriid Wennerström
vid Södra Vreten 1914*

Vid örsprång som det kallades och förmodligen var början till öroninflammation, kom hon ilande med en liten mjukstekt varm lök, inlindad i gasbinda. Den skulle stoppas in i örat, det hjälpte mot örsprång. Allt stod man ut med, för farmor visste allt, man trodde blint på henne. Hon sydde till och med ihop själsprickor med Björntråd.

Hon ställde också upp vid barnafödslar och svepte lik.

Hon hade en särskild väska med saxar, knivar, nålar och mycket mer som vi aldrig fick se. Hon var inte rädd för något, men trodde på skrömt och de små under jorden.

Man fick aldrig vissla inne och knappast ute. Hörde hon någon som visslade en melodi nere på vägen, var hon inte glad utan tittade misstänksamt åt det håll visslingen kom ifrån. Det var väl de små kanske.

Numera vet jag efter att ha hört Klintberg i radion, att när man visslade så kallade man på den onde. Det var till och med så farligt att han inte ens fick nämnas.

Farmor Selma berättade gärna om gamla tider, hur det såg ut här på Vreten och hur de rodde och seglade till stan med fisk.

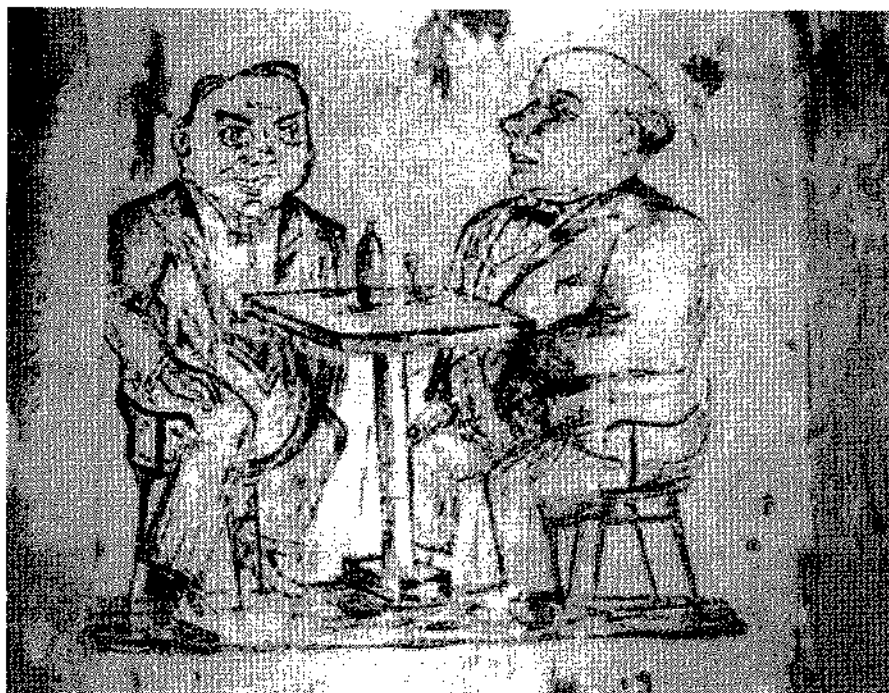
Man skulle vara rädd om allt som var gammalt. Därför finns det kvar en del saker som funnits här på Vreten i äldre tider.

Hon berättade bland annat att hennes mor hade köksgolvet täckt med trasmattor men en liten bit mitt på golvet var bart, det kallades "fläcken". Det skulle visa hur rent golvet var även under mattorna. Det var alltid en förmaning innan besöket hos mormor: "Gud nåde den som går på fläcken!". Det var förbjudet område.

Hon berättade också om arbetsamma mornar när fisken skulle ros in till stan, om kyla och blåst.

Jag minns att det fanns en stor bakugn i köket när vi flyttade hit. Den användes inte längre och revs för att köket skulle bli större och ljusare. En ny vedspis installerades och fanns kvar in på 1940-talet då elspis installerades. Nu finns det en vedspis i köket igen, trevlig att elda i och bra när strömmen är borta några dagar, vilket händer.

Min farmor kände starkt för den gamla släkten och ville ett par gånger om året bli rodd till Skepparviken för att hälsa på gamla tant Wahlström som var den enda av den gamla stammen som var kvar i farmors ålder.

Vem känner till konstnären?

Mannen som gjort bilden ovan heter (hette) Jörgensen. Bilden är gjord på en murstock i en sommarstuga i Strömme. Bilden kom fram då man rev ner tapeten.

Denne Jörgensen bodde i en liten stuga, mindre än en friggebod, där han hade sin skaparkoja. Kojan låg till höger i kurvan efter nerfarten till affären i Strömme. Där fanns då ett grustag där man tagit material till vägar bl.a. På denna plats hade Jörgensen etablerat sin konstnärsvksamhet. Fina dagar hade han verkstaden ute i det fria, han var nog mest skulptör, där ställningar till blivande skulpturer stod uppradade. Några var så pass färdiga att man kunde skönja hur den färdiga skulpturen skulle se ut.

Känner någon till denna Jörgensen eller något som kan ha med honom att göra, var då snäll kontakta Britt-Marie O.

Jag som skriver dessa rader tror att det var i slutet av 1930-talet som Jörgensen vistades i Strömme.

Strömme pensionat som låg på andra sidan Stavsnäsvägen var säkert en tillflykt för honom och jag inbillar mig att denna Jörgensen fick låna en säng där när vädrets makter blev för svåra för att kunna bo i den lilla kojan.

Olle O.

*****

OBS !!!!!

Vi har många vävstolar i föreningen. De flesta är nermonterade.

Är det någon som är intresserad av att hyra en vävstol så hör av er till någon i styrelsen.

*****

Vad har hänt sen sist ?

Under den gångna sommaren har vi enats om att föreningens fastighet skall ändra benämning från att tidigare ha hetat Strömma hembygdsförening nu skall heta Strömma hembygdsgård.

Ny skylt är uppsatt !

Museerna har planerats om från hur de har varit tidigare. På övre planet i östra delen av Stockstugan har en lanthandel vuxit fram med ett sortiment som var vanligt under första halvan av förra seklet.

En trappa upp i västra delen, om man går genom skolan, finns numera en utställning av gamla symaskiner, stickmaskiner, spinnrockar, redskap för ull och lin, knyppeldynor och annat som har med garn- och tyghantering att göra.

I markplanet, i den del som är inklädd med takspån, börjar planeringen att ta form. Där blir en utställning av i första hand sådana föremål som man förr använde vid mjölkhantering såsom smörkärnor, plåtflaskor, mått för mjölk och grädde och mycket annat som kan hänföras till denna kategori.

I nya uthuset är planeringen "klar", ett museum blir inte klart men tillfälligt kan man tycka att det är färdigt.

Just nu är ca 2.200 föremål dokumenterade, ofattbart men sant. Under året har hittills ca 300 personer besökt museet.

En liten påminnelse bara. Ni glömmer väl inte att årsmötet beslöt höja medlemsavgiften till 150:-/år .

Olle O.

*****

Aktiviteter under året som varit.....

“**Strömmadagen**”, söndagen den 27 juni började med vår traditionella friluftsgudstjänst. Som vanligt hade vi många besökare, ca 50 st, som kom för att lyssna på vår kyrkoherde. Efter gudstjänsten var alla välkomna att besöka våra museibygnader. Även serveringen och loppisen fick många besökare.

“**Hembygdsgårdens dag**”, söndagen den 1 augusti hade vi öppet i museet, serveringen och loppisen. Lite färre besökare, troligen på grund av att många fortfarande var på semester.

“**Öppes Hus**”, söndagen den 5 september. Inte särskilt många besökare.

“**Ärtsoppkväll**”, fredagen den 8 oktober. 24 stycken soppugna personer kom den kvällen till Backstugan. Mycket god soppa och trevlig kväll.

“**Strömma och kanalen**”, lördagen den 16 oktober fick vi besök av Värmdö skeppslags fornminnesförening. Vi började vår lilla vandring vid affären med 34 personer. Det började duggregna ganska snart och övergick så småningom i ordentligt regn. Då var det skönt att kliva in i Backstugan och dricka kaffe med smörgås. Då kaffet var urdrucket invaderades museibygnaderna av mycket intresserade besökare. En jättetrevlig dag.

“**Hembygdsförbundet**”, onsdagen den 17 november fick vi besök av Hembygdsförbundets ordförande Göran Furuland som informerade oss om vad hembygdsförbundet sysslar med. Vi var 20 personer från 5 olika hembygdsföreningar som lyssnade och ställde frågor. Kaffe och hembakat bjöd vi på. Alltid lika trevligt när vi träffas.

**Julmarknad
i
Strömma
Hembygdsgård**

**söndagen den 12 december
kl. 11 - 15**

**Försäljning av keramik,
porslinstomtar, silversmycken, sylt,
honung och hembakat.**

**Kaffeservering
Korvförsäljning
Glögg
Lotteri och Loppis**

Museet är öppet under marknaden

Välkommen